שבועת הדיינין פרק ששי שבועות מג.

כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגו'. פרשת שומר חנם היא דתניא בהשואל (ב"מ דף לד:) פרשה דאשונה בשומר חנם ושניה בשומר שכר ושלישית בשואל וגבי שומר חנם אין לו עליו אלא שבועה כדלהלן (שמות כב) ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו: ד)**אינו משלם.** גניבה ואבידה הכתובה בו ליתייב דכתיב (שם) אם גנב יגנב מעמו: **ידיעא טענתיה.** דכיון דאמר ליה בית זה אלא חזה ממזיה לו חסירה גרמה חסרונה והרי הוא כזה אומר עד החלון וזה עד הזיז: ה)**זיז.** קורה של עלייה הבולטת בתוך הבית: **אלא מנורה קטנה פטור.** דאין ההולאה ממין הכפירה ומה שטענו לא הולה לו: **אין לך בידי אלא בת חמש חייב.** לקמן מפרש לה: **אזורה נמי ליפני.** אזורה בת עשר אמות יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא בת חמש חייב ולוקמה באזורה בת מאיכות הרבה וליפי אהדדי בתפירת ממטו: **לגוררה ולהעמידה על משקל חמש ליטרין.** אבל בגדולה וקטנה ליכא למימר הכי ובאזורה ליכא למימר תתך הימנה שהרי האשה מיכרין: **מתני' שקל.** מני סלע: **מי שכבר.** כמה היתה שוה: **שהפקדון אצלו.** המלוה. ובגמרא (ע"כ) מפרש אהיימא קמי: **ויוציא הלה את הפקדון.** ושמא לא דקדק זה בשומת ויפסלנו לעדות ולשבועה:

גמ'

[1]כי יתן איש אל רעהו [6]כלל כסף או כלים פרט לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כענין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: נושא שכר אינו משלם: מנלן דתנו רבנן [2]כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל כו' עד הקדש רעהו כתיב: ר"מ אומר יש דברים שהן בקרקע ואינן בקרקע כו': מכלל דרבי מאיר סבר כל המחובר לקרקע אינו בקרקע אדמיפלגי בטעונות ליפלגי בסרוקות (אלא) [3]א"ר יוסי ברבי חנינא [4]הכא בענבים עומדות להבצר קמיפלגי דרבי מאיר סבר [5]כבצורות דמיין ורבנן סברי לא כבצורות דמיין: אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל כו': אמר אביי לא שנו אלא דאמר ליה בית סתם אבל אמר ליה בית זה מלא ידיעא טענתיה א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים בבית מלא אבל בית זה מלא חייב אלא אמר רבא [7]לעולם אינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה שבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין תניא כוותיה דרבא כור תבואה לי בידך והלה אומר אין לך בידי פטור [8]מנורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא מנורה קטנה פטור [9]אזורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא אזורה קטנה פטור [10]אבל אמר לו כור תבואה יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא לתך חייב [11]מנורה בת עשר ליטרין יש לי בידך אין לך בידי אלא בת חמש ליטרין חייב כללו של דבר לעולם אינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כללו של דבר לאתויי מאי לאו לאתויי בית זה מלא [12]ומאי שנא מנורה גדולה ומנורה קטנה מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אי הכי בת עשר בת חמש נמי מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אמר ר' שמואל בר רב יצחק הכא [13]במנורה של חליות עסקינן דקא מודה ליה מינה אי הכי אזורה נמי ניתני ולוקמי בדלייפי אלא דלייפי לא קתני הכא נמי בשל חליות לא קתני אלא אמר ר' אבא בר ממל [14]שאני מנורה הואיל ויכול לגוררה ולהעמידה על חמש ליטרין: **מתני'** [15]המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון אמר לו סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור [16]סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרים היה שוה חייב [17]סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וסלע היה שוה פטור [18]סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וחמשה דינרים היה שוה חייב ומי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון:

גמ'

אף על גב דהודה לו מה שטענו דנעינן דכר שבמדה והשתא ניחא נמי דמיימי נזה הכלל כיון זה מלא דלבית סתם לה מיעטרין דמרשא שמעינן לה כיון דלא אמר שבמדה: **ויוציא** הלה את **הפקדון.** פירש קונטרס שמא לא הקדק זה בשומת ויפסלנו לעדות ולשבועה וכן פר"ח כאן אבל ברש"י המפקיד (ע"מ דף לד:) הקשה לדברי המפרש כן וכי עבדינן תקנה לרשיעי אלא טעמא שמא יוציא הלה הפקדון ומגלה שבועת לוה לבטלה (וע"ע תוס' כ"מ לד: ד"ה שמא):

ומאמרו

וכל בחמה לשמור חזר וכלל. אע"ג דברש"י מ"כ קאמר מפרט וכלל כיצד ומייתי אלי קרא לאמינא בעלמא הוא דנקטיה דהכא כלל ופרט וכלל הוא: **כבצורות** דמיין. גראה דלענין שבת לכ"ע לאו כבצורות דמיין ובמתוכרות דמו דגמר מקלירת מממנין שהיתה לאחר שעומדין ליקצר ולענין בעל מוב כיון דלא לריכי לאחרא לכ"ע כבצורות דמיין כדמוכח בפרק נערה (כתובות דף נא. ושם) גבי הא דאמר רב יוסף זיל הב לה מתמרי דעל בודיא דפרין סוף סוף כל העומד לגזוז כגזוז דמי ואי הוה שייך לפלוגתא דהכא מאי קשיא ליה דלמא כרבנן סבירא ליה מיהו ר"מ פירש דהוי כר"מ דקיימא לן הכי משום דבפרק הכונס (כ"ק דף נט: ושם) פסקינן כר"ש דאמר אכלה פירות גמוריס גמוריס משלמת פירות גמוריס כדמפרש טעמא בגמרא דכי אמר רחמנא ובער בשדה אחר שוס זה לא יהא אלא על גב שדה אחר ה"מ מידי דלריך לשדה הכי כיון דלא לריכי לשדה בעייהיה בעי לשלומי אלמא דכתלוסין דמו: [1]**אלא** על דבר שבמדה כו'. פריש"א דע"ל מהיא דדרשינן ברש מרובה (כ"ק דף סג: ושם) שלמה למעוטי דבר שאינו מקוים והייט אלא במדה ובמשקל ובמנין ומיהו י"מ שם פירוש אחר דאמת לאפוקי מלי רמון ואלי אגוז כדאמרינן בהזהב (כ"מ דף מז.) גבי קנין מה נעל דבר המקוים אף כל דבר המקוים לאפוקי אלי רמון ואלי אגוז דלא [2]: [3]**זה אומר עד הזיז.** למ"ד הילך פטור (כ"מ דף ד.) לריך להעמיד קנון שזה עצמו שמודה אינו בעין: **ליפלוג וליתני בדידיה.** דבלאו הכי מיירי סיפא בבית זה דבבית סתם אפילו עד הזיז עד החלון אין דבר שבמדה: **אלא** אמר רבא. וא"מ ואמאי לא אמרינן אם זה מלא דבר שבמדה דכיון דאמר ליה בית בית זה מלא חזה ממזיר לו אחסירה גרמא אחסרונה והרי הוא כזה אומר עד הגג וזה אומר עד הזיז וא"ל דבשאין אחסירה אלא מעט אקריא מלאה ואין יודע מה ביניהם אי נמי בעינן איזכיר מדה בהודאתו: **לאו** לאתויי בית זה מלא. ואם תאמר ולאמא לאתויי בית סתם לאכתי לא תנא ליה דטעמא דפטורא בריש הוי משום דמה שהודה לו לא טענו כדפירש ובית סתם הודה לו מה שטענו וא"ל לשאין שיטענו משמע שיוכלות טענותם ודיוע מה שביניהם והייט נמי ליתנא דרבא גופיה ולשון יודה משמע שמזכיר בהודאתו מדה אבל קשיא אמאי תני זה הכלל הא לא שייך לרישא דהוי מה שטענו לא הודה לו [4]ולמאי דמוקי לה במנורה של חליות ניחא דברישא אפילו של חליות פטור אי הכי אזור נמי נימא חייב ונוקמה בדלייפי והוא דאודי באזור קטן מקצת ממנו אלא מדלא קתני אזור בדלייפי. הכא נמי מנורה של חליות לא קתני. ושאני מנורה הואיל ויכול לגגורה לעגורה ולהעמידה אותה בעצמה כה' ליטרין ונמצאת הטענה וההודאה בדבר אחד: והני קרקעות ועבדים ושטרות ששנינו בעין שלהן שבועתא דאורייתא. אבל שבועה דרבנן נשבעין עליהן. דגרס' בכתובות פרק הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיין (דף 19.) בענין הפונמת כתובתה סבר רמי בר חמא שבועתא דאורייתא כו'. ואסיקנא. אלא אמר רבא שבועה מדרבנן [5] אלא להפיס דעתו של בעל (הבית): **מתני'** המלוה את חברו על המשכון ואבד ואמר לו סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה. והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור כי לא הודה לו הלוה שנשאר לו כלום עליו. אלא [אמר] לו הלוואה היתה כנגד המשכון כיון דקיימא לן שהמלוה על המשכון שומר שכר ושומר שכר חייב בגניבה ואבידה חייב המלוה בדמי המשכון. לפיכך יצאה המלוה בדמי המשכון כו'. עד מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון.

מסורת הש"ס

[1] כ"ק סג. כ"מ מז. [2] כ"מ לד. [3] כ"מ ד. [4] עהכדרין טו. ניסין דף נא.]. [5] כ"מ דף לד: [6] [דבור זה שייך לעיל מב: במתניתין]. [7] כ"ז שייך לעיל במתניתין. [8] [וכ"ז שייך לעיל מב:]. [9] [וכ"ז שייך לעיל במתניתין]. [10] [וכ"ז בכתוס' כ"ק סג. ד"ה דבר וכו' מבואר בעפי]. [11] [כ"ז שייך לעיל במתניתין].

גליון הש"ס

גמרא וכ"ש סבורה גדולה. לשון זה מוקשה הא כיה פשוט דפטור דלא הי דבר שבמדה וכמ"ש תוס' ואם כן אין שייך ומ"ש וה"ל למפרך מקבלת מטורה בת י' ליטרין הא לא הי ממין הטענה (ונראמת ליכא פרכא דלמא אתי כר"נ) עכ"פ ליתא ומ"ש תמוה: **תוס'** ד"ה לאו וכו'. ולמאי דמוקי לה בסבורה של חליות ניחא. מסמע דלמקבל יאמר הקושיא. ויקשה לי הא גם למקבלת ניחא ד"ל דהכריחא נקט שקל דעים מה שהם בכל נוני דברש"א מטורה גדולה פטור אף בחליות ומשום דבר שבמדה. ופופא דשבה חייב אף בחליות ליכא דיסול לגוררה. אבל אזור לא נקט דלא הי בכל נוני רק בליפי:

מוסף רש"י

וסלע היה שוה פטור. הלוה מן הסבוטה. שאין כאן הולאה (ב"מ לד:). **ושלשה דינרים היה שוה חייב.** לישנא אחר היה שוה ומשלם לו דינר שהולה לו (שם). **ושתים היה שוה.** והלוה מוגע לא המלוה אם יתר דמיו, וקא סבר הא מגא המלוה על המשכון שומר שכר הוא (שם). **פטור.** מן הסבוטה שאין כאן הולאה שחייב לו לוה (שם).

רבינו חננאל

אין נשבעין עליהם. דת"ר על כל [דבר] משא כלל. על שור על חמור על שה. שה על שלמה פרט. על כל אבדה חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כענין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון אף כל כיוצא בו. יצאו קרקעות שאינן מטלטלין. יצאו עבדים דכתיב בהו לרשת אחוזה והוקשו לקרקעות. יצאו שטרות שאין גופן [ממון] דלראיה בעלמא עבידי. יצאו הקדשות דעהו כתיב ולא הקדש. ואין בקרקעות ולא בעבדים ולא בשטרות ולא בהקדשות תשלומי ד' וה'. דבל היכא דאיכא כפל כגון הגונב שה ונמצא בידו כמות שהוא ולא מכרו משלם [כפל] כשמברו ד' והוא הדין בקר ה'. אבל אלו שאין כפל דמעטינהו מדכתיב כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור. וכתיב בהן אם יגנב הגנב ישלם שנים ודיינינן להו בכלל ופרט וכלל. דת"ר כי יתן איש אל רעהו כלל. כסף או כלים פרט. וגנב מבית האיש חזר וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כענין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון. יצאו אלו כולן. הנה נתברר שאין להן כפל. מה יש לומר כשיסכרם יוסיף על הקרן שנים כדין הצאן. או ג' כדין הבקר. דבר שנורמתו המכירה. אבל הכפל הגניבה מחייבתו ולא המכירה. ואלו כיון שנתמעטו מן הכפל של הגניבה פשו להו שנים או שלשה חיוב המכירה כשתוסיף אותן על הקרן יביאו ג' או ד'. והיינו דאמרי' תשלומי ד' וה' אמרה תורה ולא תשלומי ג' וד'. שומר חנם אינו נשבע כהם מהאי טעמא ממעטי להו משום שאין מטלטלין ת) ואין גופו ממון כו' לפי שאין נשבעין אלא על דבר המיטלטל וגופו ממון כו' נושא שכר אינו משלם. דת"ר כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה חזר וכלל כלל ופרט כו': **מתני'** ר' מאיר אומר יש דברים שהן כקרקע ואינן בקרקע כיצד עשר גפנים מסרתי לך והלה אומר אינן אלא ר' [מאיר] מחייב וחכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע: ואקשינן מכלל דרבי מאיר סבר מחובר אינו כקרקע. אדמפלגי בטעונות ובענבים ליפלוג

עין משפט
נר מצוה

עא א ב מרי' פ"ה מהל' טוען הלכה ד ופ"ל מהלכות שכירות הלכה ד סמג עשין פט לה טוש"ע חו"מ סימן לה סעיף ב ועיין נתי"מ: **עב** ג מרי' פ"ד מהל' טוען הלכה ח סמג שם טוש"ע חו"מ סימן פח סעיף כד:
עג ד מרי' שם פ"ג הלכה ט סמג שם טוש"ע חו"מ סימן פח סעיף כה:
עד ה מרי' שם טוש"ע שם סעיף כו:
עה ו מרי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף כג:
עו ז ח מרי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף כה:
עז ט מרי' שם סמג שם:
עח י מרי' פ"ג מהלכות מלוה הלכה ד סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סימן עב סעיף ט וסעיף טו ועי"ש:
עט כ מרי' שם טוש"ע שם סעיף י:
פ ל מ מרי' שם טוש"ע שם סעיף יב:

תורה אור השלם

1. כי יתן איש אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף או כֵלִים לִשְׁמֹר וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם:
שמות כב ו
2. כי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמוֹר או שׁוֹר או שֶׂה וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמֵת או נִשְׁבַּר או נִשְׁבָּה אֵין רֹאֶה:
שמות כב ט

רבינו חננאל (המשך)

בסרוקות בגופן של נפנים: ואוקמה ר' יוסי בר' חנינא דברי הכל מחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. ובענבים העומדות ליבצר פליגי. ר' מאיר סבר כבצורות דמיין: **מתני'** אין נשבעין אלא על דבר שבמדה כו'. כיצד אמר ליה בית מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע. אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור: זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון היה בית זה מלא תבואה חייב. אוקמה רבא דאינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין. תניא כוותיה דרבא כור תבואה לי בידך אין לך בידי אלא כור חבואה לי בידך אין לך בידי אלא לתך חייב: מנורה גדולה לי בידך אין לך בידי אלא מנורה קטנה פטור. מנורה בת עשר ליטרין לי בידך אין לך בידי אלא בת ה' ליטרין חייב: אזור גדול לי בידך. אין לך בידי אלא קטן פטור. כללו של דבר אינו חייב עד שיטענו בדבר שבמדה ושבמשקל כו': ואקשינן מ"ש בשטענו מנורה גדולה והודה לו בקטנה דפטור דאמרי' מה שטענו לא הודה ומה שהודה לו לא טענו. בשטענו מנורה בת עשר ליטרין והודה לו במנורה בת ה' ליטרין נמי נימא מה שטענו לא הודה לו כו'. ופרקינן בשטענו במנורה של חליות בת י' ליטרין והודה לו במקצת הטענה ממנה בה' ליטרין. ודחינן אי הכי אזור נמי נימא חייב בדלייפי והוא דאודי באזור קטן מקצת ממנו אלא מדלא קתני אזור בדלייפי. הכא נמי מנורה של חליות לא קתני. ושאני מנורה הואיל ויכול לגגורה לעגורה ולהעמידה אותה בעצמה כה' ליטרין ונמצאת הטענה וההודאה בדבר אחד: והני קרקעות ועבדים ושטרות ששנינו בעין שלהן שבועתא דאורייתא. אבל שבועה דרבנן נשבעין עליהן. דגרס' בכתובות פרק הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיין (דף 19.) בענין הפונמת כתובתה סבר רמי בר חמא שבועתא דאורייתא כו'. ואסיקנא. אלא אמר רבא שבועה מדרבנן כו' אלא להפיס דעתו של בעל (הבית): **מתני'** המלוה את חברו על המשכון ואבד ואמר לו סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה. והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור כי לא הודה לו הלוה שנשאר לו כלום עליו. אלא [אמר] לו הלוואה היתה כנגד המשכון כיון דקיימא לן שהמלוה על המשכון שומר שכר ושומר שכר חייב בגניבה ואבידה חייב המלוה בדמי המשכון. לפיכך יצאה המלוה בדמי המשכון כו'. עד מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון.

ת) לולי ג"ל יצאו שטרות אע"פ שמטלטלין אין גופן ממון וכו'. ג) לולי ג"ל דפרש דייק כו' וכן נע"ל מעמיה שיש פרוטה הסבוטה אינה אלא וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com